

MEDYA OKURYAZARLIĞI BECERİLERİNİN İLKÖĞRETİM (6, 7 ve 8. SINIFLAR) TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (2006) İÇERİSİNDEKİ YERİ*

Hüseyin SAYIN**
Ali GÖÇER***

Öz: Bu araştırmanın amacı; tüm dünyada önemi giderek artan medya okuryazarlığı becerilerini İlköğretim (6, 7 ve 8. Sınıflar) Türkçe Dersi Öğretim Programı (2006) ile ilişkilendirerek, bu becerilerin ana dili eğitimi ile kazandırılabilirliğini gösterebilmektir.

İlköğretim (6, 7 ve 8. Sınıflar) Türkçe Dersi Öğretim Programı (2006) amaç ve kazanımları ile medya okuryazarlığı becerileri, uzman görüşlerinin de dikkate alındığı betimsel analizlerle ilişkilendirilmeye çalışılmış ve medya okuryazarlığı becerilerinin Türkçe eğitimindeki yeri irdelenmiştir.

Araştırma sonunda, İlköğretim (6, 7 ve 8. Sınıflar) Türkçe Dersi Öğretim Programında (2006) yer alan 11 genel amacın 9'u (%81,8), medya okuryazarlığı dört temel becerisi ile ilişkili bulunmuştur. Genel olarak değerlendirildiğinde programda yer alan dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma beceri alanlarına ait toplam 177 kazanımdan 153'ünün (%86,4) medya okuryazarlığı becerileri ile ilişkilendirilebilecek düzeyde olduğu görülmüştür. Türkçe dil beceri alanları tek tek dikkate alındığında; dinleme/izleme beceri alanındaki kazanımlarının %74'ünün, konuşma beceri alanındaki kazanımların %90'unun, okuma beceri alanındaki kazanımların %84'ünün, yazma beceri alanındaki kazanımların ise %98'inin medya okuryazarlığı eğitimi ile ilişkilendirilebilecek nitelikte olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: medya ve eğitim, medya okuryazarlığı, medya okuryazarlığı becerileri, Türkçe eğitimi.

* Bu çalışma, Doç. Dr. Ali GÖÇER danışmanlığında tamamlanan Medya Okuryazarlığı Becerilerinin Ortaokul Türkçe Programı İçerisindeki Yeri ve Öğrencilerin Medya Metinleri Üretme Becerilerinin Değerlendirilmesi adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Konya İl Millî Eğitim Müdürlüğü AR-GE Birimi Strateji Uzmanı.

*** Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Kayseri.

THE PLACE OF MEDIA LITERACY SKILLS IN SECONDARY (6, 7 and 8 CLASSES) SCHOOL TURKISH LESSON (2006) CURRICULUM*

Hüseyin SAYIN**
Ali GÖÇER***

Abstract

The objective of this research is to determine the state of associating media literacy skills with Secondary Education (6, 7 and 8 classes) Turkish Lesson Curriculum (2006) in order to show that media literacy skills, importance of which is increasing all over the world, can be gained with native language (Turkish) education.

Objectives and acquisitions of Secondary Education (6, 7 and 8 classes) Turkish Lesson Curriculum (2006) have been tried to be linked with media literacy skills with descriptive analysis by considering expert opinions and the place of media literacy skills in Turkish education have been scrutinized.

At the end of the study, 9 (%81,8) out of 11 general aims which, take place in Secondary Education (6, 7 and 8 classes) Turkish Lesson Curriculum (2006), have been found associated with 4 main skills of media literacy. In total 153 (%86,4) out of 177 acquisition which, are belong to skill areas that take place in the curriculum such as listening/watching, speaking, reading and writing, have been seen at the level that can be associated with media literacy skills. When Turkish language skills areas are considered one by one; %74 of acquisition in listening/watching skills area, %90 of acquisition in speaking skill area, %84 of acquisition in reading skill area, 98% of acquisition in writing skill area have been seen as qualified enough to be associated with media literacy education.

Keywords: media and education, media literacy, media literacy education, Turkish lesson, Turkish language education.

* This study was produced from graduate thesis titled "The Place of Media Literacy Skills in Secondary School Turkish Lesson (2006) Curriculum and Evaluation of Students' Skills of Producing Media Text" advised by Associate Professor Ali GÖÇER.

** Strategist, Konya Konya Provincial National Education Directorate, R-D Unit.

*** Erciyes University, Faculty of Education Kayseri.

1. Giriş

Günümüz dünyasında insan; doğumundan ölümüne kadar farklı iletiler içeren görsellere, yazılı ve sesli metinlere maruz kalmaktadır. Uyandığı andan itibaren çevresinde gördüğü metin ve görsellerden, gece uyurken dinlediği müziklere; elektronik araçlardan yayınlanan çok boyutlu metinlerden (ses, yazı, görsel), sokak ve caddelerde karşılaştığı reklam tabelalarına kadar günlük hayatın her anında ve alanında karşılaşılan bu iletiler karşısında takınması gereken tutumları ve yapması gereken davranışları öğrenmesi gerekmektedir. Yeni *okuryazarlıklar* ile karşılık bulan bu beceri ve davranışlar, günümüz hayat şartlarında önemini artırarak devam etmektedir.

Türk Dil Kurumunun “gov” uzantılı resmi genel ağ adresinde yer alan güncel Türkçe sözlükte (2015), “*okuryazar olma durumu*” olarak tanımlanan okuryazarlık kavramı, günümüzde artık alfabeye dayalı anlamını aşmış; gelişen dünya şartlarını algılayabilme, teknoloji ve iletişim araçlarını doğru anlayıp kullanabilme anlamlarına da içeren çok geniş bir ifade alanı bulmuştur.

Kösebalaban Doğan ve Taşköprülü (2008, s. 82); çağımızda kitle iletişim araçları ve bilişim teknolojisi aracılığıyla bilginin aktarımının hızlanmasını ve küreselleşmesini göz önüne alarak okuryazarlığı, toplumun anlamlaştırdığı iletişimsel simgeleri etkili bir biçimde kullanabilme konusunda yeterli kazanabilmek olarak ifade etmektedir. Bu anlam genişlemesi kuşkusuz son zamanlarda iletişim teknolojilerinde meydana gelen hızlı ve baş döndürücü gelişmeler ile çok yakından ilişkilidir.

Okuryazarlıkta, değişen dünya koşulları ve teknoloji ile donatılmış çok katmanlı mesajları algılama becerileri önem kazandığından, pek çok iletişim teknolojisi ile anlamlandırılan okuryazarlıklar meydana gelmiştir. Nergis’e (2011) göre de tek bir okuryazarlık türü ve tek bir okuryazar insan tipi yoktur. Her yeni çağ ile birlikte; uyum sağlamak, anlamak, kullanmak ve buna bağlı olarak öğrenilmesi gereken okuma ve yazma etkinlikleri çoğalmaktadır. Bilgi okuryazarlığı, dijital okuryazarlık, bilgisayar okuryazarlığı, teknoloji okuryazarlığı, elektronik okuryazarlık, medya okuryazarlığı gibi kavramlar artık hayatımızda yerini almıştır. Bu bakımdan okuryazarlık kavramı tekil değil, okuryazarlıklar şeklinde çoğul olguları kapsamaktadır.

Ortaya çıkan yeni okuryazarlık türleri içerisinde en popüler olanı medya okuryazarlığıdır. Çünkü medya okuryazarlığı diğer okuryazarlık türlerinin çoğunu içine almakla birlikte, onlara göre daha kapsamlıdır (Tannıkulu, 2014, s. 15). Bu durum medya kavramının anlam sahası ve içeriği ile de ilgili olduğu söylenebilir.

Medya; televizyon, radyo, internet, telefon gibi elektronik araçları bünyesinde barındırdığı için bu araçlar ile ilgili tüm okuryazarlıkları; bilgi, görsellik, dijitallik gibi unsurları bünyesinde barındırdığı için de bu alanlar ile ilgili tüm okuryazarlıkları kapsayan bir yapıdadır. Bundan dolayı medya okuryazarlığını, en geniş kapsamlı okuryazarlıklardan biri olarak düşünebiliriz.

Türk Dil Kurumunun genel ağ adresindeki güncel Türkçe sözlükte (2015) “iletişim araçları” manasına gelen medya, gelişen iletişim teknolojileri sayesinde toplumsal yaşamdaki etkisini arttırmakta ve bireylerin hayatında gittikçe artan bir öneme sahip olmaktadır. Yaşantımızın başköşesine oturan ve hayatımızın her noktasına etki eden medya araçları ve mesajları, bireyleri ve aileleri etkileyerek toplum üzerinde egemen bir güç haline gelmeye başlamıştır (Semiz, 2013, s. 22). Bireyin, doğumundan ölümüne kadar yeni yöntem ve araçlarla sürekli gelişen ve günlük hayatı etkisine alan bu medya iletileri ile yaşamayı öğrenmesi gerekmektedir. Medya artık hayatın vazgeçilmez ve gerekli bir parçası olmuştur.

Medya iletileri, kimi zaman bizi eğlendirmekte kimi zaman bilgilendirmekte kimi zaman da herhangi bir ürün ya da hizmeti satın almaya yönlendirmektedir. Hangi amacı taşısra taşısın medya iletilerinin, görüşlerimizi ve hayatımızda aldığımız kararları büyük oranda etkilediği aşikârdır. Bu medya iletilerine karşı erken yaşlarda edinilecek becerilerin, farklı yöntem ve araçlarla desteklenerek yetişkinliğe kadar geliştirilmesi gerekmektedir.

Çetinkaya'nın (2008, s. 51) en basit haliyle medyayı ve medyayla yaşamı değerlendirebilir becerisi olarak ifade ettiği medya okuryazarlığı; Yıldız (2011) tarafından yazılı ve yazılı olmayan farklı formatlardaki (televizyon, video, sinema, reklamlar, internet vs.) iletilere erişim, onları çözümleme, değerlendirme ve iletme yeteneği olarak daha ayrıntılı bir şekilde tanımlanmaktadır.

Medyanın kitle iletişim araçları yoluyla toplumsallaşma ile olan bağlantısı, medyanın kamusal eğitim içinde kullanılmasına neden olmuş, medya ve eğitim ilişkisi çeşitli boyutlarda ele alınır olmuştur (Türkoğlu, 2006, s. 166). Yüzyıllar boyunca okullar; resmi eğitim politikaları çerçevesinde, öğrencilerin test sorularının yanıtlarını bulmak için gerekli olan teorik bilgilerin öğretildiği eğitim kurumları şeklinde örgütlenmiştir. Fakat günümüzde bilgi kaynaklarına iletişim ve bilişim teknolojileri ile kolaylıkla ulaşılabilmesi, tek kaynak olarak eğitim kurumlarının yeterliliği konusunu tartışmaya açmıştır.

İletişimin farklı teknoloji araçları ile her açıdan geliştiği bir çağda, eğitim ve öğretimin temelini oluşturan derslerin ve öğretim programlarının çağın ihtiyaçlarına cevap vermesi ve öğrencilerin günlük hayatlarında uygulama yapabilecekleri bir yapıya kavuşturulması gerekmektedir. Günümüzde öğrencilerin en önemli ihtiyacı, gerekli olan bilgiye zamanında ve nasıl ulaşacaklarını öğrenmeleri ve buldukları bilgilerin istedikleri bilgi olup olmadığını ayırt etmelerine yarayacak üst seviyede analiz ve değerlendirme yeteneğine sahip olmalarıdır (Jolls ve Thoman, 2008, s. 11-12). Yaşam boyu kullanılacak bilgi ve becerileri sağlayan Türkçe ve matematik dersleri gibi, medya okuryazarlığı dersinden elde edilecek kazanımlar da yaşam boyu kullanılacaktır (Bilici, 2011, s. 309).

Öğrencilerin; ihtiyaç duyduğu doğru ve güvenilir medya içeriklerine (metin, görsel, ses vb.) erişme, erişim sağladığı ileti ve metinleri doğru algılayabilme ve değer-

lendirebilme, kendisinden beklenen iletiler (metin, görsel, ses, görüntü, sembol vb.) üretmesini sağlayacak beceriler, öğrencilerin günümüzde öğrenmesi gereken temel becerilerdendir. Medya okuryazarlığı adı verilen bu becerilerin küçük yaşlardan itibaren kazandırılması ve sürekli gelişen ihtiyaçlara cevap verecek yapıda sürmesi ya da sürdürülmesi büyük bir önem arz etmektedir.

“Ana müfredat boyunca bugünün öğrencileri, yazı ve yazılı olmayan pek çok form ile çeşitli mesajlar oluşturmayı ve bu mesajları anlamayı öğrenmek zorundadırlar (Adams ve Hamm, 2006).” Herhangi bir yayını sadece okumak artık yeterli değildir; günümüzde çocuklar, gençler ve yetişkinler hem medya kültürünün kendilerine sunduğu etkili ve güçlü imajları eleştirel bir açıdan açıklayabilecek hem de değişik medya araçlarıyla kendilerini ifade edebilecek yeteneklere sahip olabilmelidirler (Jolls ve Thoman, 2008, s. 7).

Medya her ne kadar gelişen iletişim teknolojilerinin ürünü ve aracı olsa da medya okuryazarlığı becerileri, sonuç itibarıyla bir “okuryazarlık” olduğu için, dil ve ifade becerileriyle doğrudan ilişkilidir. Farklı ülkelerde yapılan araştırmalar ile şekillenen alan yazında, medya okuryazarlığı eğitiminin en fazla anadil eğitimi ile ilişkilendirilerek verilebileceği belirtilmektedir.

Ülkemizde medya okuryazarlığı becerileri, ortaokul döneminde yalnızca bir defa seçilebilecek haftada 2 saatlik seçmeli bir ders kapsamında verilmeye çalışılmaktadır. Bu becerilerin zorunlu ana dili dersleri (Türkçe, Dil ve Anlatım) ile birleştirilmesi; öğrencilerin eğitim öğretimin ilk yıllarından itibaren medyanın olumsuz etkilerinin farkında olan ve medya metinlerini doğru okuyabilen bireyler olarak kendini sürekli geliştirebileceği ve yenileyebileceği bir çocukluk ve gençlik süreci geçireceği anlamına gelecektir.

Türkçe dersi ile medya okuryazarlığı dersinin ilişkilendirilmesi, önceki benzer araştırmalara da konu olmuştur. Tüzel’in (2012) İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Derslerinde Medya Okuryazarlığı: Bir Eylem Araştırması isimli araştırması (doktora tezi), Çakmak ve Altun’un (2013) ‘İlkokul (1-5. Sınıflar) Türkçe programı kazanımları ile medya okuryazarlığı ilişkisini ortaya koyan araştıran çalışması, Türkçe dersi dil becerileri ile Medya Okuryazarlığı dersi ilişkilendirmesi bakımından önemli çalışmalarlardır. Bu ilişkinin ortaokul Türkçe dersi öğretim programında da aranması, Medya okuryazarlığı ile Ortaokul seviyesinde Türkçe dil becerileri ilişkisinin kurulması ve Türkçe derslerinde medya okuryazarlığı becerilerinin öğretilbilirlik durumunu ortaya koyması bakımında önem taşımaktadır.

En genel ifadeyle Türkçe eğitiminin bireylerin iletişim becerilerini geliştirme faaliyeti olarak tanımlanması mümkündür. Bu tanım, ana dili eğitiminin durağan değil dinamik bir süreç olduğu yönündedir. Tanımda geçen “iletişim” sözcüğü bu iletişim biçimlerinde yaşanacak değişim ve gelişimin ana dili eğitimine de yansıtacağı anlamına gelmektedir. Hızla gelişen teknolojiyle beraber zamanla ortaya çıkacak iletişim

araçları ve biçimleri doğrultusunda ana dili eğitiminin de kazandırmayı amaçladığı becerilerde birtakım değişiklikler olması kaçınılmazdır (Tüzel, 2012, s. 47).

Türkiye’de 2006 yılından itibaren seçmeli ders olarak okutulmaya başlanan Medya Okuryazarlığı eğitimi, müstakil ders yaklaşımı ile eğitime dâhil edilmiştir. 11 Nisan 2012’de 28261 sayılı Resmi Gazete’de yayımlan “İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile zorunlu eğitimin 12 yıla (4 +4+4) çıkarıldığı yeni eğitim sisteminde de dersin 2006’da uygulamaya konulan seçmeli ders yapısı korunmuştur. Yeni eğitim sisteminde de “Medya Okuryazarlığı” dersi, ortaokul öğrencilerinin 7 veya 8. sınıfta bir defaya mahsus seçebilecekleri, haftada iki saat olarak planlanmış müstakil bir ders yapısındadır. Fakat bu yaklaşımın birçok sorunu da beraberinde getirdiği görülmektedir.

Medya okuryazarlığı becerisinin sadece bir kez okutulan, haftada iki saatlik seçmeli bir ders müfredatına indirgenmesi ile bu eğitimin; neredeyse hayatın her alanını, sürecini etkisi altına almış medya araçları ve iletilerine karşı ne kadar yeterli olabileceği tartışma konusudur. Çünkü dünyanın pek çok ülkesinde ilkökul seviyesinden itibaren başlayan medya okuryazarlığı eğitimi, maalesef ülkemizde ortaokul seviyesinden başlatılmakta üstelik seçmeli ders statüsü ile tüm öğrencilere ve öğrenim sürecine hitap etmeyen bir seviyede kalmaktadır. İnsanın neredeyse doğumundan ölümüne kadar hayatının her safhasında maruz kaldığı medya metinlerine karşı edinilmesi gereken becerilerin, daha uzun bir sürece yayılarak ve geniş çaplı bir şekilde öğretilmesi gerekmektedir.

Sürekli değişen ve gelişen iletişim araçları ile donatıldığımız bir dünyada, etrafımızı saran medya iletileri arasından güvenilir ve doğru medya metinlerine erişim sağlayabilme, medya metinlerini doğru okuyabilme ve amacına uygun medya metinleri üretebilme becerileri; yalnızca medya okuryazarlığını seçen öğrencilerin değil, tüm öğrencilerin öğrenmesi gereken becerilerdir. Dolayısıyla uzun süreçli bir ders kapsamında ele alınması gereken medya okuryazarlığı dersini verebilecek uzman öğretmen yetersizliği, bu dersin farklı branş öğretmenleri tarafından verilmesi uygulamasını da ortaya çıkarmıştır.

Günümüze kadar sosyal bilgiler dersi öğretmenleri ve iletişim fakültesi mezunu olan sınıf öğretmenleri tarafından verilen medya okuryazarlığı eğitiminin; Türkçe eğitimi-medya okuryazarlığı ilişkisini ortaya çıkaran araştırmaların neticesinde, Türkçe öğretmenleri tarafından da verilebileceği Talim ve Terbiye Kurulunun 05.07.2012 tarih ve 97 sayılı kararında belirtilmiştir. Medya okuryazarlığının dil ve ifade becerileri ile ilişkisini gösteren bu karar, aslında bu eğitimin Türkçe dil becerileri ile birlikte öğretilebilirliğini de tartışmaya açmaktadır.

Medya okuryazarlığı eğitiminin hayat boyu devam eden bir sürece yayılması, medya okuryazarlığının ayrı bir ders olarak değil; mevcut derslerin programlarıyla ilişkilendirilerek öğretimini gerekli kılmıştır (Altun, 2010, s. 225). Medya araçlarının

1990'lı yıllardan itibaren günlük hayatı önemli bir biçimde etkilemesiyle birlikte başta İngiltere, ABD, Avustralya ve Kanada gibi ülkeler olmak üzere birçok ülkede, ilişkilendirme yaklaşımının özellikle tercih edilmeye başlandığı görülmektedir. Bu ülkelerde, medya okuryazarlığı başta ana dili öğretimi, sosyal bilgiler öğretimi, vatandaşlık eğitimi ve sağlık eğitimi dersleri ile ilişkilendirilerek verilmektedir (Tüzel, 2013, s. 3). Böylece medya okuryazarlığı becerileri öğretimi, daha uzun bir sürece yayılmakta ve süregelen teknolojiler karşısında yenilenebilmektedir.

Türkçe Öğretim Programı ile medya okuryazarlığı becerileri arasında mevcut ortak yapıların ortaya çıkarılması; medya okuryazarlığı dersinin, seçmeli ders olarak okutulmasının getirdiği “sınırlı kalma ve tüm öğrencileri kapsayamama” özelliğini de ortadan kaldırmış olacaktır. Dolayısıyla araştırma ile “ilişkilendirme” yaklaşımı çerçevesinde medya okuryazarlığı becerilerinin ana dili eğitimi ile ne ölçüde birleştirilebileceği ve bütünleştirilebileceği tespit edilmiş olacaktır.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı; medya okuryazarlığı eğitiminde yer alan becerilerin (erişim, analiz, değerlendirme ve medya üretme), İlköğretim (6, 7 ve 8. sınıflar) Türkçe Dersi Öğretim Programındaki yerini tespit etmek ve medya okuryazarlığı eğitiminin ana dili eğitimi ile ilişkisini ortaya koymaktır.

Bu amaçlar kapsamında aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır:

1. İlköğretim (6, 7 ve 8. Sınıflar) Türkçe Dersi Öğretim Programının genel amaçları ile medya okuryazarlığı becerileri arasında nasıl bir ilişki vardır?

2. İlköğretim (6, 7 ve 8. Sınıflar) Türkçe Dersi Öğretim Programında öğrencinin kazanması beklenen temel beceriler ile medya okuryazarlığı temel becerileri arasında nasıl bir ilişki vardır?

3. İlköğretim (6, 7 ve 8. Sınıflar) Türkçe Dersi Öğretim Programının “1. 3. Öğrenme ve Öğretme Süreci” başlığı altında yer alan ifadeler ile medya okuryazarlığı temel becerileri arasında nasıl bir ilişki vardır?

4. İlköğretim (6, 7 ve 8. Sınıflar) Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan *dinleme/izleme, okuma, konuşma, yazma* becerisi kazanımları ile medya okuryazarlığı becerileri arasında nasıl bir ilişki vardır?

2. Yöntem

İlköğretim (6, 7 ve 8. Sınıflar) Türkçe Dersi Öğretim Programı (2006) ile medya okuryazarlığı becerilerinin ilişkilendirilmesinin amaçlandığı bu çalışma, nitel araştırma yönteminde doküman incelemesi deseninde yürütülmüştür. Merriam'a (2013, s. 18) göre kökleri antropoloji, sosyoloji ve gazetecilik, eğitim, toplum hizmeti, sağlık, hukuk gibi çeşitli uygulama alanlarına kadar uzanan ve 20. yüzyılın son yıllarında tek başına bir araştırma metodolojisi haline gelen nitel araştırma; Yıldırım ve Şim-

şek'e (2013, s. 45) göre gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanmıştır.

İlişkilendirme yapılırken İlköğretim (6, 7 ve 8. Sınıf) Türkçe Dersi Programı (2006) dil becerilerinin her biri, medya okuryazarlığı becerileri ile ilişkisi bakımından ayrı ayrı incelenmiş ve ilişkilendirmeler bu açıdan yapılmıştır. İlişkilendirilen medya okuryazarlığı becerileri, MEB ve Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının hazırladığı *Ortaokul Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programındaki* şu karşılıkları ile değerlendirilmeye alınmıştır:

- Çocukların; medya biçim ve araçlarını, bunların ne tür içeriklere sahip olduklarını fark etmelerinin beklendiği erişim becerisi, çocukların medya araçlarına ve bu araçların içeriğine ulaşabilmelerini,
- Çözümleme (analiz) becerisi; çocukların karşılaştıkları medya iletilerine yönelik bir hükme varmak için iletinin kaynağını, içeriğini ve amacını sorgulamalarını, eleştirel bir gözle incelemelerini,
- Değerlendirme becerisi, çocukların karşılaştıkları medya iletilerini çözümleyerek ulaştıkları sonuçları, iletinin üretildiği bağlam çerçevesinde “insan hakları, çocuk hakları, etik, sorumluluk, mahremiyet, gazetecilik ilkeleri, yayın ilkeleri” gibi ölçütlere göre değerlendirerek bir hükme varmalarını,
- Üretim becerisi öğrencilerin farklı biçimlerde oluşturacakları (yazılı, işitsel, görsel ya da çoklu olarak) kendi medya iletilerini oluşturmalarını ifade etmektedir (MEB, 2013).

İncelenen dokümanlar ışığında ortaya çıkan verilerin, uzman görüşleri de alınarak ilişkilendirilmesi yapılmıştır. Doküman analizi ile ortaya konan ilişkilendirmenin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları için Türkçe Eğitimi alanından 9, eğitim bilimleri ve medya okuryazarlığı alanında 1 uzman olmak üzere toplamda 10 akademisyenin görüşleri alınmış ve öneriler doğrultusunda ilişkilendirmeye son şekli verilmiştir.

2.1. Sınırlılıklar

Araştırma, İlköğretim (6, 7 ve 8. Sınıf) Türkçe Dersi (2006) Öğretim Programı ile Ortaokul Medya Okuryazarlığı Dersi (2013) Öğretim Programı'nda yer alan medya okuryazarlığı temel becerileri (erişim, analiz, değerlendirme ve medya üretme) ile sınırlıdır.

3. Bulgular

İlköğretim (6, 7 ve 8. Sınıflar) Türkçe Dersi Öğretim Programı ile Medya Okuryazarlığı becerilerinin (erişim, analiz, değerlendirme ve üretme) ilişkilendirilmesi, programdaki; genel amaçlar, öğrencinin kazanması beklenen temel beceriler, öğrenme ve öğretme süreci, dinleme/

◆ Hüseyin Sayın / Ali Göçer

izleme, konuşma, okuma ve yazma beceri alanlarında yer alan kazanımlar üzerinden, programdaki sırasıyla yapılmıştır.

İlişkilendirmeler tablolar halinde verilmiş olup medya okuryazarlığı becerileri ile ilişkilendirilemeyen İlköğretim (6, 7 ve 8. Sınıflar) Türkçe Dersi Öğretim Programı amaç ve kazanımları, tabloya alınmamıştır. İlköğretim (6, 7 ve 8. Sınıflar) Türkçe Dersi Öğretim Programı genel amaçları ile medya okuryazarlığı dört temel becerisinin (*erişim, analiz, değerlendirme ve üretme*) ilişkilendirilmesi Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. İlköğretim (6, 7 ve 8. Sınıflar) Türkçe Dersi Öğretim Programı (2006) Genel Amaçları ile Medya Okuryazarlığı (MOY) Becerilerinin İlişkilendirilmesi

Amaç Numarası	Türkçe Öğretim Programı Genel Amaçları	İlişkilendirilen MOY Becerileri
2	<i>Duygu, düşünce ve hayallerini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etmek</i>	Medya Üretme
3	<i>Türkçeyi, konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmak</i>	Medya Üretme
4	<i>Anlama, sıralama, ilişki kurma, sınıflama, sorgulama, eleştirme, tahmin etme, analiz-sentez yapma, yorumlama ve değerlendirme becerilerini geliştirmek</i>	Analiz ve Değerlendirme
5	<i>Seviyesine uygun eserleri okuma; bilim, kültür ve sanat etkinliklerini seçme, dinleme, izleme alışkanlığı ve zevki kazanmak</i>	Erişim, Analiz ve Değerlendirme
6	<i>Okuduğu, dinlediği ve izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmaları; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmek</i>	Analiz ve Değerlendirme
7	<i>Yapıcı, yaratıcı, akılcı, eleştirel ve doğru düşünme yollarını öğrenmeleri, bunları bir alışkanlık hâline getirmek</i>	Analiz ve Değerlendirme
8	<i>Bilgiye ulaşmada kitle iletişim araçlarından yararlanmaları, bu araçlardan gelen mesajlara karşı eleştirel bakış açısı kazanmaları ve seçici olmak</i>	Erişim, Analiz ve Değerlendirme
9	<i>Türk ve dünya kültür ve sanata ait eserler aracılığıyla milli ve evrensel değerleri tanımaları</i>	Erişim, Analiz ve Değerlendirme
10	<i>Hoşgörülü, insan haklarına saygılı, yurt ve dünya sorunlarına duyarlı olmaları ve çözümler üretmek</i>	Analiz, Değerlendirme ve Medya Üretme

Tablo 1’e göre İlköğretim (6, 7 ve 8. Sınıflar) Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda yer alan 11 genel amacın 9’u (%81,8), medya okuryazarlığı dört temel becerisi ile ilişkili bulunmuştur. İlişkili bulunan 9 genel amaçtan 7’sinin *analiz ve değerlendirme* becerisi ile ilişkili olduğu görülmüştür.

İlköğretim (6, 7 ve 8. Sınıflar) Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda genel amaçların yanı sıra, öğrencilerin dil becerilerindeki gelişimleriyle bağlantılı olarak, yatay olarak bir yılın sonunda, dikey olarak sekizinci sınıfın sonunda kazanacakları ve hayat boyu kullanacakları temel beceriler belirtilmiştir. Programda ulaşılması beklenen temel beceriler ve bu becerilerle ilişkilendirilen medya okuryazarlığı becerileri Tablo 2'de belirtilmiştir.

Tablo 2. İlköğretim (6, 7 ve 8. Sınıflar) Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2006) Öğrencinin Kazanması Beklenen Temel Beceriler ile Medya Okuryazarlığı Becerilerinin İlişkilendirilmesi

Beceri Numarası	Türkçe Programında Öğrencinin Kazanması Beklenen Temel Beceriler	İlişkilendirilen MOY Becerileri
1	<i>Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma</i>	Medya Üretme
2	<i>Eleştirel düşünme</i>	Analiz ve Değerlendirme
3	<i>Yaratıcı düşünme</i>	Analiz, Değerlendirme ve Medya Üretme
4	<i>İletişim kurma</i>	Erişim ve Medya Üretme
5	<i>Problem çözme</i>	Analiz ve Değerlendirme
6	<i>Araştırma</i>	Erişim, Analiz ve Değerlendirme
7	<i>Karar verme</i>	Analiz ve Değerlendirme
8	<i>Bilgi teknolojilerini kullanma</i>	Erişim, Analiz, Değerlendirme ve Medya Üretme
9	<i>Girişimcilik</i>	Erişim ve Medya Üretme

Tablo 2'ye göre İlköğretim (6, 7 ve 8. Sınıflar) Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda öğrencinin kazanması beklenen 9 temel beceriden 9'unun da (%100) medya okuryazarlığı becerileri ile ilişkili olduğu görülmektedir. Gelişen iletişim ve bilişim teknolojileri nedeniyle öğrencilerin günlük hayatında sık sık karşılaştığı medya iletilerinin çözümlenmesi ve değerlendirilmesinin yanında, bu iletilere karşı medya metinleri üretme becerilerinin de, kazanılması gereken temel beceriler arasında çok önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir.

İlköğretim (6, 7 ve 8. Sınıflar) Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın Öğrenme ve Öğretme Süreci başlığı altında yer alan ifadelerin de medya okuryazarlığı becerileriyle ilişkisi Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3. İlköğretim (6, 7 ve 8. Sınıflar) Türkçe Dersi Öğretim Programı Öğrenme ve Öğretme Süreci ile Medya Okuryazarlığı Becerilerinin İlişkilendirilmesi

Öğrenme ve Öğretme Sürecine Yönelik Öğrenci ve Öğretmen Nitelikleri	İlişkilendirilen MOY Becerileri
Öğrenciler, karşılaştıkları sorunlara bireysel veya grup olarak yaratıcı çözümler üretir, bu bilgi ve deneyimlerini geliştirerek sosyal çevreleriyle paylaşır.	Medya Üretme
Öğrenciler, bağımsız olarak öğrenmeyi, çeşitli araştırma teknikleriyle bilgiye ulaşmayı, değerlendirmeyi, sorgulamayı ve yorumlamayı hayatının bütün safhalarında bir alışkanlık hâline getirir.	Analiz ve Değerlendirme
Öğretmen, öğrenme sürecinde öğrencilerin karşılaştığı zorluklarda onlara yardımcı olur ve yapıcı eleştirilerle onları yönlendirir.	Analiz, Değerlendirme ve Medya Üretme
Öğretmen, öğrenme sürecinin her aşamasında öğrencilerin ürünlerini dikkate alır ve onları destekler.	Medya Üretme
Öğretmen, öğrencilerin öğrenme etkinlikleri içindeki gelişimlerini izler, değerlendirir, onları kendilerini değerlendirmeye özendirir.	Değerlendirme
<i>Dil becerileri bir bütünlük ve devamlılık gösterdiğinden, öğretmen öğrencilerin aileleriyle iş birliği içinde olmalı, okul dışında da bu becerilerin geliştirilmesini sağlayıcı etkinlikler düzenlemelidir.</i>	Medya Üretme

Tablo 3'te de görüleceği üzere İlköğretim (6, 7 ve 8. Sınıflar) Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda öğrenme ve öğretme sürecinin betimlenmesi, öğrencilerin aynı zamanda medya okuryazarlığı becerileri sürecini de ifade etmektedir. Özellikle "Öğrenciler, bağımsız olarak öğrenmeyi, çeşitli araştırma teknikleriyle bilgiye ulaşmayı, değerlendirmeyi, sorgulamayı ve yorumlamayı hayatının bütün safhalarında bir alışkanlık hâline getirir." ifadesi öğrencilere; doğru ve güvenilir bilgi kaynaklarına nasıl ulaşabileceğinin öğretilmesi ve ulaşılan bilgi ve kaynaklarının bir analiz ve değerlendirme sürecinden geçirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

"Öğrenciler, karşılaştıkları sorunlara bireysel veya grup olarak yaratıcı çözümler üretir, bu bilgi ve deneyimlerini geliştirerek sosyal çevreleriyle paylaşır." ifadesinin de medya metinleri üretme becerilerine gönderme yaptığı söylenebilir.

Bu değerlendirmelerden sonra, medya okuryazarlığı becerilerinin, İlköğretim (6, 7 ve 8. Sınıflar) Türkçe Dersi Öğretim Programı temel dil beceri alanları içerisindeki yerini belirlemek amacıyla ilk olarak, *dinleme/izleme* beceri alanı kazanımları ile ilişkili olabileceği düşünülen medya okuryazarlığı becerileri ele alınmıştır. Bu ilişki tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. İlköğretim (6, 7 ve 8. Sınıflar) Türkçe Dersi Öğretim Programı Dinleme/ İzleme Beceri Alanı ile MOY Becerilerinin İlişkilendirilmesi

Amaç	Kazanımlar	İlişkilendirilen MOY Becerileri
1. Dinleme/ İzleme Kurallarını Uygulama	4. Dinleme/izleme yöntem ve tekniklerini kullanır.	Analiz ve Değerlendirme
2. Dinlenenini, İzlenenini Anlama ve Çözümleme	<p>1. Dinlenenin/izlenenin başlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarır.</p> <p>2. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki anahtar kelimeleri fark eder.</p> <p>3. Dinlediklerinin/izlediklerinin konusunu belirler.</p> <p>4. Dinlediklerinin/izlediklerinin ana fikrini/ana duygusunu belirler.</p> <p>5. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki yardımcı fikirleri ve duyguları belirler.</p> <p>6. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki olay, yer, zaman, şahıs, varlık kadrosu ve bunlarla ilgili unsurları belirler.</p> <p>7. Dinlediklerinde/izlediklerinde sebep-sonuç ilişkilerini belirler.</p> <p>8. Dinlediklerinde/izlediklerinde amaç-sonuç ilişkilerini belirler.</p> <p>9. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki örtülü anlamları bulur.</p> <p>11. Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin sorular oluşturur.</p> <p>12. Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin sorulara cevap verir.</p> <p>13. Dinlediklerinde/izlediklerinde yer alan öznel ve nesnel yargıları ayırt eder.</p> <p>14. Dinlediklerine/izlediklerine ilişkin karşılaştırmalar yapar.</p> <p>15. Kendisini şahıs ve varlık kadrosunun yerine koyarak olayları, duygu, düşünce ve hayalleri yorumlar.</p> <p>17. İpuçlarından hareketle dinlediklerine/izlediklerine yönelik tahminlerde bulunur.</p> <p>18. Dinlediklerinin/izlediklerinin öncesi ve/veya sonrasına ait kurgular yapar.</p> <p>19. Dinlediklerinin/izlediklerinin başlığı/adı ile içeriği arasındaki ilişkiyi ortaya koyar.</p> <p>20. Dinlediği/izlediği metne farklı başlıklar bulur.</p> <p>21. Görsel/işitsel unsurlarla dinledikleri/izledikleri arasında ilgi kurar.</p> <p>22. Şiir dilinin farklılığını ayırt eder.</p> <p>24. Dinlediklerini/izlediklerini kendi hayatı ve günlük hayatla karşılaştırır.</p> <p>25. Dinlediği/izlediği kişi, konu ya da metnin yazarı/şairi hakkında bilgi edinir.</p>	Analiz ve Değerlendirme

3. Dinlediklerini, İzlediklerini Değerlendirme	1. Dinlediklerini/izlediklerini dil ve anlatım yönünden değerlendirir.	Değerlendirme
	2. Dinlediklerini/izlediklerini içerik yönünden değerlendirir.	
	3. Dinlediği/izlediği kişiyi sesini ve beden dilini etkili kullanma yönünden değerlendirir.	
4. Söz Varlığını Zenginleştirme	2. Aynı kavram alanına giren kelimeleri, anlam farklılıklarını dikkate alarak kullanır.	Medya Üretme
	1. Yaşına ve seviyesine uygun sanat ve bilim etkinliklerine dinleyici/izleyici olarak katılır. 2. Şiir, hikâye, masal dinletilerine katılır. 3. Çok yönlü iletişim araçlarındaki yayınlardan ilgi, istek ve ihtiyaçlarına uygun olanları takip eder. 4. Kaset, CD, film vb. kaynaklardan kişisel arşiv oluşturur.	Erişim

İlköğretim (6, 7 ve 8. Sınıflar) Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın *dinleme/izleme* beceri alanı ile ilgili 5 amaç ve bu amaçlara bağlı olarak 42 kazanım bulunmaktadır. Bu amaçların 5'i (%100), kazanımların ise 31'i (%73,8) medya okuryazarlığı becerileri ile ilişkili bulunmuştur. İlişkili bulunan *dinleme* beceri alanı kazanımları, en çok (23/31) *analiz ve değerlendirme* becerisi açısından medya okuryazarlığı ile ilişkilendirilmiştir. *Analiz ve değerlendirme* becerisi ile ilişkilendirilen kazanımlar, *Dinlenen, İzlenen Anlama ve Çözümleme* başlıklı 2. amacın ve *Dinleme/İzleme Kurallarını Uygulama* başlıklı 1. amacın altında yer alan kazanımlardır.

İlköğretim (6, 7 ve 8. Sınıflar) Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın *konuşma* beceri alanı kazanımları ile ilişkili olabileceği düşünülen medya okuryazarlığı becerileri tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5. İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7 ve 8. sınıflar) Öğretim Programı Konuşma Beceri Alanı ile Medya Okuryazarlığı Becerilerinin İlişkilendirilmesi

Amaç	Kazanımlar	İlişkilendirilen MOY Becerileri
1. Konuşma Kurallarını Uygulama	1. Konuşmaya uygun ifadelerle başlar. 2. Konuşma sırasında uygun hitap ifadeleri kullanır. 3. Bulunduğu ortama uygun bir konuşma tutumu geliştirir. 4. Standart Türkçe ile konuşur. 5. Türkçenin kurallarına uygun cümleler kurar. 6. Yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin yerine Türkçelerini kullanır.	Medya Üretme

	<ol style="list-style-type: none">7. Karşısındakinin algılamakta zorluk çekmeyeceği bir hızda ve akıcı biçimde konuşur.8. Konuşmasında nezaket kurallarını uyar.9. Olayları ve bilgileri sıraya koyarak anlatır.10. Konuşmasında sebep-sonuç ilişkileri kurar.11. Konuşmasında amaç-sonuç ilişkileri kurar.12. Tekrara düşmeden konuşur.13. Konuşmayı uygun ifadelerle bitirir.	
2. Sesini ve Beden Dilini Etkili Kullanma	<ol style="list-style-type: none">1. Konuşurken nefesini ayarlar.3. Kelimeleri doğru telaffuz eder.4. Konuşurken gereksiz sesler çıkarmaktan kaçınır.5. Uygun yerlerde vurgu, tonlama ve duraklama yapar.6. Yapmacıktan, taklit ve özentiden uzak bir sesle konuşur.7. Sözleriyle jest ve mimiklerinin uyumuna dikkat eder.8. Canlandırmalarda, sesini varlık ve kahramanları çağrıştıracak şekilde kullanır.9. Dinleyicilerle göz teması kurar.	Medya Üretme
3. Hazırlıklı Konuşmalar Yapma	<ol style="list-style-type: none">1. Konuşma konusu hakkında araştırma yapar.2. Konuşma metni hazırlar.3. Konuşmasını bir ana fikir etrafında planlar.4. Ana fikri yardımcı fikirlerle destekler.5. Konunun özelliğine uygun düşünceyi geliştirme yollarını kullanır.6. Atasözü, deyim ve söz sanatlarını uygun durumlarda kullanarak anlatımını zenginleştirir.7. Konuşmasını sunarken görsel, işitsel materyalleri ve farklı iletişim araçlarını kullanır.10. Konuşmasında dikkati dağıtacak ayrıntılara girmekten kaçınır.11. Konuşmasını belirlenen sürede ve teşekkür cümlesiyle sona erdirir.12. Konuşma yöntem ve tekniklerini kullanır.	Medya Üretme
4. Kendi Konuşmasını Değerlendirme	<ol style="list-style-type: none">1. Konuşmasını içerik yönünden değerlendirir.2. Konuşmasını dil ve anlatım yönünden değerlendirir.3. Konuşmasını sunum tekniği yönünden değerlendirir.4. Konuşmasını, sesini ve beden dilini kullanma yönünden değerlendirir.	Medya Üretme
5. Kendini Sözlü Olarak İfade Etme Alışkanlığı Kazanma	<ol style="list-style-type: none">1. Duygu, düşünce, hayal, izlenim ve deneyimlerini sözlü olarak ifade eder.3. Sorunlarına konuşarak çözüm arar.4. Yeni öğrendiği kelime, kavram, atasözü ve deyimleri kullanır.	Medya Üretme

◆ Hüseyin Sayın / Ali Göçer

İlköğretim (6, 7 ve 8. Sınıflar) Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın *konuşma* beceri alanı ile ilgili 5 amaç ve bu amaçlara bağlı olarak 42 kazanım bulunmaktadır. Tablo 5'te de görülebileceği üzere konuşma beceri alanında bulunan 5 amacın 5'i de (%100) medya okuryazarlığı becerileri ile ilişkili bulunmuştur. Konuşma beceri alanında bulunan amaçlara bağlı toplam 42 kazanım arasından 38'i (%90,4), medya okuryazarlığı becerileri ile ilişkili bulunmuştur. İlişkili bulunan 38 kazanımın 38'i de *medya üretme* becerisi açısından medya okuryazarlığı ile ilişkilendirilmiştir.

İlköğretim (6, 7 ve 8. Sınıflar) Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın *okuma* beceri alanı kazanımları ile ilişkili olabileceği düşünülen medya okuryazarlığı becerileri tablo 6'da yer almaktadır.

Tablo 6. İlköğretim (6, 7 ve 8. Sınıflar) Türkçe Dersi Öğretim Programı Okuma Becerisi Alanı ile Medya Okuryazarlığı Becerilerinin İlişkilendirilmesi

Amaç	Kazanımlar	İlişkilendirilen MOY Becerileri
1. Okuma Kurallarını Uygulama	1. <i>Sesini ve beden dilini etkin kullanır.</i>	Medya Üretme
	2. <i>Akıcı biçimde okur.</i>	Erişim ve Medya Üretme
	3. <i>Kelimeleri doğru telaffuz eder.</i>	
	4. <i>Sözün ezgisine dikkat ederek okur.</i>	
	5. <i>Okuma yöntem ve tekniklerini kullanır.</i>	
2. Okuduğu Metni Anlama ve Çözümleme	1. <i>Metnin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarır.</i>	Analiz ve Değerlendirme
	2. <i>Metindeki anahtar kelimeleri belirler.</i>	
	3. <i>Metnin konusunu belirler.</i>	
	4. <i>Metnin ana fikrini/ana duygusunu belirler.</i>	
	5. <i>Metindeki yardımcı fikirleri/duyguları belirler.</i>	
	6. <i>Anlatımın kimin ağzından yapıldığını belirler.</i>	
	7. <i>Olay, yer, zaman, şahıs, varlık kadrosu ve bunlarla ilgili unsurları belirler.</i>	
	8. <i>Metindeki sebep-sonuç ilişkilerini fark eder.</i>	
	9. <i>Metindeki amaç-sonuç ilişkilerini fark eder.</i>	
	10. <i>Okuduklarındaki örtülü anlamları bulur.</i>	
	11. <i>Okuduklarındaki öznel ve nesnel yargıları ayırt eder.</i>	
	12. <i>Okuduklarını kendi cümleleriyle, kronolojik sıra ve mantık akışı içinde özetler.</i>	
	13. <i>Metne ilişkin sorulara cevap verir.</i>	
	14. <i>Metne ilişkin sorular oluşturur.</i>	
	15. <i>Metnin türüyle ilgili özellikleri kavrar.</i>	
	16. <i>Metnin planını kavrar.</i>	
	17. <i>Metni oluşturan unsurlar arasındaki geçiş ve bağlantıları fark eder.</i>	

	18. Metindeki söz sanatlarının anlatıma olan katkısını fark eder.	
	19. Metinde yararlanılan düşünceyi geliştirme yollarının işlevlerini açıklar.	
	20. Metne ilişkin karşılaştırmalar yapar.	
	21. Kendisini şahıs kadrosunun yerine koyarak olayları, duygu, düşünce ve hayalleri yorumlar.	
	22. Metinde ortaya konan sorunlara farklı çözümler üretir.	Medya Üretme
	23. Metindeki ipuçlarından hareketle metne yönelik tahminlerde bulunur.	
	24. Metnin öncesi ve/veya sonrasına ait kurgular yapar.	
	27. Okuduklarını kendi hayatı ve günlük hayatla karşılaştırır.	Analiz
	28. Metinle ilgili görsel öğeleri yorumlar.	
	29. Metnin başlığı ile içeriği arasındaki ilişkiyi ortaya koyar.	
	30. Okuduğu metne farklı başlıklar bulur.	
	31. Metnin yazarı veya şairi hakkında bilgi edinir.	
3. Okuduğu Metni Değerlendirme	1. Metni dil ve anlatım yönünden değerlendirir. 2. Metni içerik yönünden değerlendirir.	Değerlendirme
4. Söz Varlığını Zenginleştirme	1. Kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek verir. 2. Aynı kavram alanına giren kelimeleri, anlam farklılıklarını dikkate alarak kullanır. 3. Okuduğu metinde geçen kelime, deyim ve atasözlerini cümle içinde kullanır.	Analiz Medya Üretme
5. Okuma Alışkanlığı Kazanma	1. Farklı türlerde metinler okur. 2. Süreli yayınları takip eder. 3. Kitaplık, kütüphane, kitap fuarı ve kitap evlerinden faydalanır. 4. Okudukları ile ilgili duygu ve düşüncelerini arkadaşlarıyla paylaşır.	Erişim Medya Üretme

İlköğretim (6, 7 ve 8. Sınıflar) Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın okuma beceri alanı ile ilgili 5 amaç ve bu amaçlara bağlı olarak 51 kazanım bulunmaktadır. Tablo 6'da da görülebileceği üzere bu amaçların 5'i (%100), toplam kazanımların ise 43'ü (%84,3), medya okuryazarlığı becerileri ile ilişkili bulunmuştur. İlişkili bulunan 43 kazanımdan 29'u, analiz (çözümleme) becerisi açısından medya okuryazarlığı ile ilişkilendirilmiştir. Analiz becerisi ile ilişkili bulunan kazanımların büyük çoğunluğu (28/29), Okuduğu Metni Anlama ve Çözümleme başlıklı 2. amaç altında yer alan kazanımlardır.

İlköğretim (6, 7 ve 8. Sınıflar) Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın *yazma* beceri alanı kazanımları ile ilişkili olabileceği düşünülen medya okuryazarlığı becerileri tablo 7'de yer almaktadır.

Tablo 7. İlköğretim (6, 7 ve 8. sınıflar) Türkçe Dersi Öğretim Programı Yazma Beceri Alanı ile Medya Okuryazarlığı Becerilerinin İlişkilendirilmesi

Amaç	Kazanımlar	İlişkilendirilen MOY Becerileri
1. Yazma Kurallarını Uygulama	<ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Kâğıt ve sayfa düzenine dikkat eder.</i> 3. <i>Elektronik ortamdaki yazışmalarda biçim ile ilgili kurallara uyar.</i> 4. <i>Standart Türkçe ile yazar.</i> 5. <i>Türkçenin kurallarına uygun cümleler kurar.</i> 6. <i>Yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin yerine Türkçelerini kullanır.</i> 7. <i>Olayları ve bilgileri sıraya koyarak anlatır.</i> 8. <i>Yazısında sebep-sonuç ilişkileri kurar.</i> 9. <i>Yazısında amaç-sonuç ilişkileri kurar.</i> 10. <i>Tekrara düşmeden yazar.</i> 11. <i>Yazım ve noktalama kurallarına uyar.</i> 	Medya Üretme
2. Planlı Yazma	<ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Yazma konusu hakkında araştırma yapar.</i> 2. <i>Yazacaklarının taslağını oluşturur.</i> 3. <i>Yazısını bir ana fikir etrafında planlar.</i> 4. <i>Yazısının ana fikrini yardımcı fikirlerle destekler.</i> 5. <i>Konunun özelliğine uygun düşünceyi geliştirme yollarını kullanır.</i> 6. <i>Atasözü, deyim ve söz sanatlarını uygun durumlarda kullanarak anlatımını zenginleştirir.</i> 7. <i>Yazdığı metni görsel materyallerle destekler.</i> 8. <i>Yazısına konunun ve türün özelliğine uygun bir giriş yapar.</i> 9. <i>Yazıyı etkileyici ifadelerle sonuca bağlar.</i> 10. <i>Yazıya, konuyla ilgili kısa ve dikkat çekici bir başlık bulur.</i> 11. <i>Dipnot, kaynakça, özet, içindikiler vb. kısımları uygun şekilde düzenler.</i> 12. <i>Yazma yöntem ve tekniklerini kullanır.</i> 	Medya Üretme
3. Farklı Türlerde Metinler Yazma	<ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Olay yazıları yazar.</i> 2. <i>Düşünce yazıları yazar.</i> 3. <i>Bildirme yazıları yazar.</i> 4. <i>Şiir yazar</i> 	Medya Üretme
4. Kendi Yazdıklarını Değerlendirme	<ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Yazdıklarını biçim ve içerik yönünden değerlendirir.</i> 2. <i>Yazdıklarını dil ve anlatım yönünden değerlendirir.</i> 3. <i>Yazdıklarını yazım ve noktalama kurallarına uygunluk yönünden değerlendirir.</i> 	Değerlendirme

5. Kendini Yazılı Olarak İfade etme Alışkanlığı Kazanma	<ol style="list-style-type: none">1. Duygu, düşünce, hayal, izlenim ve deneyimlerini yazarak ifade eder.2. Yeni öğrendiği kelime, kavram, atasözü ve deyimleri kullanır.3. İlgi alanına göre yazar.4. Şiir defteri tutar.5. Günlük tutar.6. Beğendiği sözleri, metinleri ve şiirleri derler.7. Okul dergisi ve gazetesi için yazılar hazırlar.8. Yazdıklarını başkalarıyla paylaşır ve onların değerlendirmelerini dikkate alır.9. Yazdıklarından arşiv oluşturur.10. Yazma yarışmalarına katılır.	Medya Üretme
6. Yazım ve Noktalama Kurallarını Uygulama	<ol style="list-style-type: none">1. Yazım kurallarını kavrayarak uygular.2. Noktalama işaretlerinin işlevlerine uygun olarak kullanır.	Medya Üretme

İlköğretim (6, 7 ve 8. Sınıflar) Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın yazma beceri alanı ile ilgili 6 amaç ve bu amaçlara bağlı olarak 42 kazanım bulunmaktadır. Tablo 7'de de görülebileceği üzere bu amaçların 6'sı (%100), toplam kazanımların ise 41'i (%97,6) medya okuryazarlığı becerileri ile ilişkili bulunmuştur. İlişkili bulunan 41 kazanım arasından 38'i, medya üretme becerisi açısından medya okuryazarlığı ile ilişkilendirilmiştir.

Medya üretme becerisi ile ilişkili bulunan 38 kazanımdan 12'si, *Planlı Yazma* başlıklı 2. amaç; 10'u, *Yazma Kurallarını Uygulama* başlıklı 1. amaç; 10'u, *Kendini Yazılı Olarak İfade Etme Alışkanlığı Kazanma* başlıklı 5. amaç; 4'ü, *Farklı Türlerde Metinler Yazma* başlıklı 3. amaç; 2'si *Yazım ve Noktalama Kurallarını Uygulama* başlıklı 6. amaç altında yer alan kazanımlara aittir.

Genel olarak bakıldığında İlköğretim (6, 7 ve 8. Sınıflar) Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan beceri alanlarına ait 177 kazanımdan 153'ü (%86,4) medya okuryazarlığı becerileri ile ilişkili bulunmuştur. Medya okuryazarlığı beceri alanları tek tek dikkate alındığında, ilişkili bulunan 153 kazanımın 82'sinin medya üretme, 29'unun analiz, 8'inin değerlendirme, 7'sinin erişim, 24'ünün hem analiz hem değerlendirme, 3'ünün ise hem erişim hem de medya üretme becerisi ile ilişkilendirilecek düzeyde olduğu görülmüştür.

4. Sonuç-Tartışma ve Öneriler

4.1. Sonuç ve Tartışma

Uzman görüşleri ile şekillendirilerek yapılan analizlerde İlköğretim 6, 7 ve 8. Sınıflar (Ortaokul) Türkçe Dersi (2006) Öğretim Programı'nın büyük oranda medya okuryazarlığı becerileri ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İlişkilendirme ile elde edilen bulgular medya okuryazarlığı ve ana dili eğitimi alan yazınlarıyla karşılaştırılarak tartışılmıştır.

Araştırma sonunda, İlköğretim (6, 7 ve 8. Sınıflar) Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan 11 genel amacın 9'u (%81,8) medya okuryazarlığı dört temel becerisi ile ilişkili bulunmuştur. İlişkili bulunan 9 genel amaçtan 7'sinin *analiz ve değerlendirme* becerisi ile ilişkili olduğu görülmüştür.

İlköğretim (6, 7 ve 8. Sınıflar) Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın, özellikle "Bilgiye ulaşmada kitle iletişim araçlarından yararlanmaları, bu araçlardan gelen mesajlara karşı eleştirel bakış açısı kazanmaları ve seçici olmak" ve "Anlama, sıralama, ilişki kurma, sınıflama, sorgulama, eleştirme, tahmin etme, analiz-sentez yapma, yorumlama ve değerlendirme becerilerini geliştirmek" genel amaçları, medya okuryazarlığı ile doğrudan bağlantılı görülmektedir. Ayrıca programın genel amaçları arasında yer alan, "Duygu, düşünce ve hayallerini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etmek" ve "Türkçeyi, konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmak" genel amaçlarının, öğrencilerin, medya metinleri üretirken göz önüne alınması gereken nitelikler olduğu açıkça görülmektedir.

İlköğretim (6, 7 ve 8. Sınıflar) Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın genel amaçları ile medya okuryazarlığı becerileri ilişkisinde Çeçen'in (2014) benzer araştırmasında da yakın sonuçlar elde edilmiştir. Çeçen (2014, s. 159); "Medya Okuryazarlığı" isimli araştırmasında, benzer bulguları elde ettiğini şu ifadeler ile dile getirmiştir:

Türkçe Dersi Öğretim (6, 7 ve 8. Sınıflar) Programının (2006) giriş kısmında ifade bulan on bir (11) maddelik Türkçe dersinin genel amaçları içerisinde 'öğrencilerin bilgiye ulaşmada kitle iletişim araçlarından yararlanmaları, bu araçlardan gelen mesajlara karşı eleştirel bakış açısı kazanmaları ve seçici olmaları' (MEB 2006) ifadesine yer verilmiştir. Bu ifadenin Türkçe dersinin genel hedefleri ile medya okuryazarlığı eğitiminin hedefleri arasındaki benzerliğe vurgu yaptığı söylenebilir.

Daha önce Çakmak ve Altun (2013) tarafından yapılan, 1-5. Sınıflar Türkçe Dersi Öğretim Programı (2009) ile medya okuryazarlığı becerileri ilişkilendirmesini konu alan çalışmada, programdaki 13 genel amaçtan 6'sının medya okuryazarlığı temel becerileri ile doğrudan ilişkilendirilebilir nitelikte olduğu sonucuna varılmıştır.

İlköğretim (6, 7 ve 8. Sınıflar) Türkçe Dersi Öğretim Programı ile medya okuryazarlığı becerilerinin ilişkilendirilmesine genel olarak bakıldığında *dinleme/fizleme, konuşma, okuma* ve *yazma* beceri alanlarına ait toplam 177 kazanımdan 153'ünün (%86,4) medya okuryazarlığı becerileri ile ilişkilendirilebilecek düzeyde olduğu görülmüştür. Türkçe dil beceri alanları tek tek dikkate alındığında; *dinleme/fizleme* beceri alanındaki kazanımlarının %74'ünün, *konuşma* beceri alanındaki kazanımların %90'ünün, *okuma* beceri alanındaki kazanımların %84'ünün, *yazma* beceri alanındaki kazanımların %98'inin medya okuryazarlığı eğitimi ile ilişkilendirilebilecek nitelikte olduğu görülmüştür. Medya okuryazarlığı beceri alanları tek tek dikkate alındığında, ilişkili bulunan 153 kazanımın 82'si *medya* üretme, 29'u *analiz*, 8'i *değerlendirme*, 7'si *erişim*, 24'ü hem *analiz* hem *değerlendirme*, 3'ü ise hem *erişim* hem de *medya* üretme becerisi alanlarında olmuştur.

Çakmak ve Altun'un (2013); 1-5. Sınıflar Türkçe Dersi Öğretim Programı (2009) ile medya okuryazarlığı becerileri ilişkilendirmesini konu alan araştırmalarında, 1-5. Sınıflar Türkçe Dersi Öğretim Programı kazanımlarının % 62'sinin medya okuryazarlığı temel becerileri ile doğrudan ilişkilendirilebilir nitelikte olduğu sonucuna varılmıştır. Bu bulgular bu ilişkinin ikinci kademe de benzer düzeyde olduğunu destekler niteliktedir.

Onan ve Akgül'ün (2012), İlköğretim İkinci Kademe *Türkçe Programındaki Kazanımların Ned Herrmann'ın Bütünsel Beyin Modeline Göre Değerlendirilmesi* isimli araştırmalarında; İlköğretim (6, 7 ve 8. Sınıflar) Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki (2006) okuma, dinleme, konuşma ve yazma öğrenme alanlarına ait 177 kazanım incelenmiştir. 177 kazanımın 113'ü beyin sağ üst çeyreğindeki işlevleri (*fikir üretme, sentez yapma, birleştirme, sezinleme, sezgisel problem çözüme, tahmin etme, gözlem yapma, görsel beceriler, hayal etme, canlandırma, bütünü kavrama, çözüm üretme, öykülendirme, şiir gibi işlemlerden sorumlu*) harekete geçirmeye yönelik bir içeriğe sahip olduğunu tespit etmiştir. Bu bulgular, araştırmamız neticesinde ulaşılan 68 kazanımın erişim, analiz ve değerlendirme becerisi ile ilgili olduğu sonucu ile kısmen uyumaktadır.

İlköğretim (6, 7 ve 8. Sınıflar) Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın içerisinde yer alan *dinleme/izleme* beceri alanındaki 42 kazanımın 31'i (%73,8), uzman görüşleri eşliğinde medya okuryazarlığı becerileri ile ilişkili bulunmuştur. İlişkili bulunan *dinleme* beceri alanı kazanımları, en çok (23/31) *analiz ve değerlendirme* becerisi açısından medya okuryazarlığı ile ilişkilendirilmiştir. Elde edilen bu bulgular, farklı araştırmacıların benzer çalışmalarından elde edilen bulgular ile karşılaştırılmıştır. Çeçen (2014) de araştırmasında dinleme/izleme beceri alanı ile medya okuryazarlığı ilişkilendirmesi yapmış ve bu araştırmanın bulgusuna yakın bir sonuca ulaşmıştır. Bu durumu araştırmasında şöyle ifade etmektedir (s. 161):

Türkçe Dersi Öğretim (6, 7 ve 8. Sınıflar) Programı'nın (2006) dinleme/izleme öğrenme alanında yer alan kırk iki (42) kazanımdan yirmi yedisinin (27); yani %64'ünün medya okuryazarlığı eğitimi ile ilişkili olduğu görülmektedir. Bu durum medya okuryazarlığının Türkçe dersi içerisine serpiştirilmeye çalışıldığını göstermektedir.

Onan ve Akgül (2012), okuma ve dinleme öğrenme alanındaki kazanımların ağırlıklı olarak beyin sağ üst çeyreği (*Fikir üretme, sentez yapma, birleştirme, sezinleme, sezgisel problem çözüme, tahmin etme, gözlem yapma, görsel beceriler, hayal etme, canlandırma, bütünü kavrama (bağlam), çözüm üretme, öykülendirme, şiir gibi işlemlerden sorumlu*) ile ilgili olduğunu tespit etmiştir (s. 136-137). Bu bulgular araştırmamızda dinleme/izleme beceri alanı kazanımlarının, en çok (23/31) *analiz ve değerlendirme* becerisi ile ilişkili olduğu sonucunu büyük oranda doğrulamaktadır. Ayrıca Çakmak ve Altun (2013) da, 1-5. Sınıflar Türkçe Dersi Öğretim Programı (2009) *dinleme* beceri alanı kazanımlarının %58'inin (108/185), *konuşma* beceri alanı kazanımlarının % 60'ının (127/210), *okuma* beceri alanı kazanımlarının % 56'sının (163/290), *yazma* beceri alanı kazanımla-

rının ise % 64'ünün (144/226) medya eğitimi ile ilişkilendirilebilecek nitelikte olduğu sonucuna varmışlardır.

Hobbs (2004); *Medya Okuryazarlığı Hareketinde Yedi Büyük Tartışma* isimli araştırmasında “*Medya üretimi medya okuryazarlığı eğitiminin temel bir özelliği olmalı mıdır?*” sorusunu ele alarak bazı eğitimcilerin; gençlerin, fotoğraf çekmek, öykü kareleriyle (storyboard) düşünceleri planlamak ve organize etmek, metinler yazmak ve kamera önünde oynamak, kendi internet sayfalarını tasarlamak veya bir haber öyküsünü bildirmek deneyimlerini yaşamadıkça kitle iletişiminin gerçek anlamda eleştirel tüketicileri haline gelemeyeceklerine inandığını belirtmektedir. Bu ifadeler konuşma ve yazma becerilerinin geliştirildiği Türkçe derslerinde de bu etkinlik ve uygulamaların yapılmasının gerekli olduğunu vurgulamaktadır.

Türkçe dersi, yapısındaki dört temel beceri (dinleme/izleme, okuma, konuşma ve yazma) ve bir öğrenme alanı (dil bilgisi) ile medya okuryazarlığının tüm boyutlarını bünyesinde barındırmaktadır. *Dinleme/izleme* ve *okuma* becerileri, medya okuryazarlığı becerilerinden *erişim*, *analiz* ve *değerlendirmede* karşılığını bulurken; *konuşma* ve *yazma* becerileri başta medya üretme olmak üzere tüm medya okuryazarlığı becerilerinde karşılık bulmaktadır. Çünkü medya okuryazarlığı becerilerinin geliştirilebilmesi için dil ve ifade becerilerinin de doğru ve etkili bir şekilde kullanılması gerekmektedir. Medyada kullanılan ifadelerin doğru anlaşılması ve medya araçları vasıtasıyla kullanılan ifadelerin etkili ve doğru bir şekilde anlatılması, medya okuryazarlığı ile Türkçe dil becerileri arasındaki ilişkinin çok boyutlu olduğunu göstermektedir.

4.2. Öneriler

İlköğretim 6, 7 ve 8. Sınıf (Ortaokul) Türkçe Dersi Öğretim Programı kazanımları ile medya okuryazarlığı becerilerinin birlikte verilmesi durumunda; Milli Eğitim Bakanlığı, il ve ilçe milli eğitim müdürlükleri ve okullar bünyesinde bu ilişkilendirmeyi destekleyecek şu çalışmalar yapılabilir:

1. Medyasız bir toplum hayatının mümkün görünmediği günümüz yaşam koşullarında Türkçe eğitimi; ilk okuma ve yazma becerilerinin kazandırılmasından sonra, gelişen teknolojilerle bireylerin iletişim becerilerini en üst düzeyde sağlayabilecek bir algı ve beceri anlayışına dönüştürülmeli ve bireyin karşılaştığı farklı medya metinlerini doğru okuyup yazma becerisi olan medya okuryazarlığı ile birleştirilmelidir.

2. Günlük hayatlarını bütünüyle sarmış durumda olan medyaya ve medya araçları ile kendisine ulaşan iletilere/metinlere eleştirel bir gözle bakabilen, onları doğru algılayıp değerlendirebilen, toplumsal ve günlük amaçlarına göre şekillendirebilen öğrencilerin yetişmesinde, Türkçe dersi üzerine düşen görevi yerine getirmelidir.

3. Türkçe dersleri, bilinçli medya okuryazarlığı noktasında ihtiyaç duyulan dil ve ifade becerileri kapsamında yeniden değerlendirilmeli; gelişen teknolojiler karşısında yenilenmeli ve belirli aralıklarla güncellenmelidir.

4. 21.7.2012 tarihli ve 28360 sayılı resmi gazete ile yürürlüğe giren ilköğretim kurumları yönetmeliği ile ilköğretim kurumlarının ilkokul ve ortaokul olarak bölünmesi ve adlandırılması sonucunda hazırlanacak ilköğretim Türkçe programlarında, bu kademelendirmeye uygun olarak medya okuryazarlığı eğitimine yer verilmeli ve gerekli içerik düzenlemeleri yapılmalıdır.

5. Medya okuryazarlığı becerileri ile ana dili eğitimi ilişkilendirmesine yönelik araştırma ve uygulamalar, yalnızca ilköğretim (ilkokul ve ortaokul) Türkçe dersi öğretim programlarına değil; ortaöğretim Türk dili ve edebiyatı dersi öğretim programlarına da yansıtılmalıdır. Çünkü medya araçları ve iletilerinin yapısı, gelişen teknolojilerle birlikte sürekli güncellenmekte ve medya, farklı yaş seviyesindeki bireylere farklı tekniklerle hitap etmektedir.

Kaynakça

- ADAMS, D. ve HAMM, M. (2006). Media and Literacy "Learning in the Information Age- Issues, Ideas and Teaching Strategies".USA, İllinois, Springfield: Charles C Thomas Publisher.
- ALTUN, A. (2010). Medya okuryazarlığının sosyal bilgiler programlarıyla ilişkilendirilmesi ve öğretimi (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- BİLİCİ, İ. E. (2011). Türkiye’de ortaöğretimde medya okuryazarlığı dersi için bir model önerisi. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- ÇAKMAK E. ve ALTUN, A. (2013). İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programında Medya Okur Yazarlığı Eğitimi. Eğitimde Kuram ve Uygulama, 9 (2): 152-170.
- ÇEÇEN, M. A. (2014). Medya Okuryazarlığı. M. Yılmaz (Ed.), Yeni Gelişmeler Işığında Türkçe Öğretimi içinde (s. 149-163). Ankara: Pegem.
- ÇETİNKAYA, S. (2008). Bilinçli medya kullanıcıları yaratma sürecinde medya okuryazarlığının önemi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- HOBBS, R. (2004). Medya Okuryazarlığı Hareketinde Yedi Büyük Tartışma. (Çev. M. T. Bağlı). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 37 (1), s. 122-140.
- JOLLS, T. ve THOMAN, E. (2008). 21. Yüzyıl Okuryazarlığı-Medya Okuryazarlığına Genel Bir Bakış ve Sınıf İçi Etkinlikler. Cevat Elma ve Alper Kesten (Çev.). Ankara: Ekinoks.
- KÖSEBALABAN DOĞAN, N. ve TAŞKÖPRÜLÜ, Ş. S. (2008). Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Medya Okuryazarlığı Kavramı Bağlamında Medyayı Kullanmaya Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi. İletişim Fakültesi Hakemli Dergisi, 32, 81- 96.
- MEB, Komisyon. (2006). İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı. Ankara: MEB.
- MEB, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, 05.07.2012 Tarih ve 97 Sayılı Kararı.

◆ Hüseyn Sayın / Ali Göçer

- MEB, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, (2013). Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı. Ankara: MEB.
- MERRIAM, S. B. (2013). Nitel Araştırma. Selahattin Turan (Çev.) Nobel Yayıncılık, Ankara.
- NERGİS, A. (2011). Okuryazarlık Kültürü ve Değişen Okuryazarlık Türleri. International Online Journal of Educational Science, 3 (3), 1133-1154.
- ONAN, B. ve AKGÜL, G. (2012). İlköğretim ikinci kademe Türkçe programındaki kazanımların Ned Herrmann'ın bütünsel beyin modeline göre değerlendirilmesi. CÜ Sosyal Bilimler Dergisi, 36 (1), 111-139 (ISSN: 1303-0329).
- RESMİ GAZETE, (2012). İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması na Dair Kanun. (11.04.2012, 28261).
- SEMİZ, L. (2013). Ortaokul öğrencilerinin medya okuryazarlığı yeterlikleri ve medya okuryazarlığı dersini yürüten öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rize.
- TANRIKULU, F. (2014). Medya okuryazarlığı bağlamında çocuk dergileriyle zenginleştirilmiş Türkçe dersinin etkililiği: Bir eylem araştırması. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- TÜRKOĞLU, N. (2006). Okuryazarlıktan Medya Okuryazarlığına: Şifrelerin Ortaklığını Aramak. N. Türkoğlu (Ed.), Medya Okuryazarlığı içinde (s. 166-170). Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Basın Yayın Tekniği Anabilim Dalı, İstanbul.
- TÜZEL, S. (2012). İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Derslerinde Medya Okuryazarlığı: Bir Eylem Araştırması. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- TÜZEL, S. (2013). İngiltere, Kanada, ABD ve Avustralya Ana Dili Öğretim Programlarının medya okuryazarlığı bağlamında incelenmesi ve Türkçe öğretimi açısından değerlendirilmesi. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 4, 2291-2316.
- TDK (2015). Medya Kavramı,
http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55440432030367.83767385, Erişim Tarihi: (10.04.2015).
- TDK (2015). Okuryazarlık Kavramı,
http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55440435c5bd03.67272866, Erişim Tarihi: (03.03.2015).
- YILDIRIM, A. ve Şimşek, H. (2013). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (5.Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- YILDIZ, V. A. (2011). Bir sosyal öğrenme aracı olarak medya ve ahlaki gelişim kuramları açısından medya okuryazarlığına eleştirel bir bakış. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.